Փ Ա Ր Զ

թիւ 608 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1870 ՅՈՒԼԻՍ 16

Ամեն օր հրատարակւի : - Հատը 20 փարա է : - Պօլիս բաժանորդ ըլլալ ուզողը մէկ արծաթ Մէճիտ պիտի վճարէ 100 թուոց համար , իսկ դաւառաց համար 25 դրչ դարձեալ 100 թուոց համար , թղթատարութեան ծախքէ ազատ ըլլալով : - Գանուելման ուզը 40 փարայ է մէկ անդամի համար : - Յայտարիս վերաբերեալ նամակ և արիչ որ և է դրութիւն պէտք է ուղղել աս Տնօրէնն իւ · Պօլիս Զաթմաճըլար Եօքուշու Ջիւմլիւսի խան վերի յարկ թիւ 24 ամենայն :

Ա Զ Գ Ա Ց Ի Ն

Հետեւեալն Սերաստիոյէն բազմաթիւ տարադրութեամբ Գաբրիսաբազան զրկուած Հանդարդի մը պատճէնն է :

Ամենապատիւ Ս · Հայրիկ

Մեծապէս շնորհակալ եմք Ձեր Բարձրը · Սրբազնութենէն որ քաղաքիս դպրոցաց բարեկարգութեան համար յանձնարարութիւն ըրիք տեղւոյս Բարձ. հոստակալին · բայց ցաւ ի սիրտ կըսեմք որ նա բարձի Թողի ըրաւ Ձեր յանձնարարութիւնները , դի չուզեր նուաստացնել դՅոստապաշեան որ իւր աղդին իրաւունքները նորա կրնայ զոհելու անդամ ջանք մ'ունի , որպ զի ան քանի մը անձե տարադրութիւն հաւանքելով զայն արդարացուցիչ դիր մը դրկեց առ Ձերդ արքայնութիւն : Մեզի պէս տեղւոյս աղդայինք ալ կճանչէն սորա վատակութիւնները ու կուզին բողոք բառնալ նորա անիրաւութեանց ու բռնութեանց դէմ սակայն կուսակալի պաշտպանողականն դիրքը տեսնալով կերկնչին , որով նա աւելի զօրացած կարողացեր է տիրապետել բոլորովին եկեղեցեաց ու վանօրէից · եւ որպէս դի դպրոցները իւր փառաց եւ շահուն միաս չերեւին՝ զանոնք դոցելու համար անոնց հասոյթները վատնեց ու ցրուեց · 25 Օգոստոսին ուսկի Պետրոս վարդապետի առաւ՝ փոխ առած էր ըսելով , 12 ոսկի Սարգսյաններան Բարութիւն անուն անձին վրայ է կըսէ եւ դպրոցաց խանութներն ալ եւ կեղեցկին յատկացուցեր է · իսկ եկեղեցեաց հաշիւն տեսնուիլը երբեք լսուած չէ · սակայն թիւն կար որ դպրոցի ազգ չաթմաճան կրերէին , յորմէ մեծ գումար մը կդ ցանար , գաստպաշեան Թարգմանչաց դպրոցի շաբաթականները վերցնելով , նպ ոյնն ալ վճայուց , զոր դիւրին էր ընելը , որովհետեւ տղայոց ծնողք արգէն ուսման ճաշակը առած չէն : Միանգ ժամանակ մը յորում մեր սրտնակից եղբայրներ առընթեր Ձեր մտիտոյ վրայ նստած իրենց աղդայ ձայներով Ձեր միտքը կգրաւեն , անպատեհ համարուի մեր այն դրութիւն , բայց , Սրբազան Հայր , չէ՞ որ Սերաստիա ալ նմանօրինակ ցաւով կատգնապի · ամեն օր կը տեսնէք նորա ծանր բեռներատակ ճըգմըռիլ կամ չկրմ բաղանեայ մէջ ծխրիլ ծնդիլը , մենք մեր հայրենիքը այս մտրդակատար թշուառութենէ միանձնեայս ազատելու համար է որ աղաչեցինք զՁեզ և դարձեալ կ'ազաչեմք որ աղդս կերպով խորտակէք լուսաւորութեան ջանը չկրնայանելու չանդգնող անդութ բազմութիւնները , որպէս զի աղխտարար նոյա հետեւողք չեսս կասկն այդ ճամբէն եւ Սերաստիան լիազորեալ յառաջադիմէ հնարհիւ Աղդամեծար Հայրիկիդ , որոյ եմք ամենախոնարհ ծառայք :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱՋԴ
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Աղդային վարչութեան պաշտօնական յայտարարութեան համեմատ (յուլիս 3) կեդրոնական տրոց հաւաքման ակդմանութիւն պիտի ըլլայ առաջիկայ շաբաթ օրը : Երեք երկաբանութիւնեալ հաւաքներ սոյն պաշտօնին յատկացեալ ըլլալով , ներկայ ազդով կծանուցանի պատուարժան աղդայնոց , որ իրենց

Ներկայանալիք ատոյ առնուհիները ազդ. վարչութեան Տնտեսական խորհրդոյ անդամներէն Քարահէօղեան վեծապատիւ Գրիգոր էֆէնտիի առաջադրութիւնը ոլոսի կրնն :

Ա. ըրոնի վեռօդատես Տատեան Յովհաննես ոչ իչ առնուելն ապետական Նպաստի սիկինը երկկ դիլեր իւր 71 ամեայ կենաց ընթացքը հնգից , յետ բազմաժամանակեայ հիւանդութեան :

Այսօր Պէշիկթաշի եկեղեցւոյն մէջ յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուելով , մնալմինը Մաքրի–քէօյ պիտի փոխադրուի իւր նախնեաց գամբարանը :

Հանգուցեալ սիկինը նշանաւոր հպատ է իւր առաքինական բազմաթիւ գործերովը • իւր բարեր գիւրքին մէջ խառնարհ էր նա , եւ ամենուն հետ քաղցրութեամբ կվարուէր : Ծանօթ ազգասէր գաթ ունէր աղքատաց վրայ , եւ իրեն կարկառեալ օգնութեան ձեռքերն ընդունայն չէին գառնար :

— Շնորհակալութեամբ կծանուցանենք թէ՝ մեծ . Սեպուհ ազա Գ . Քարահանեանց հենդ հատ աշխարհագրայ տախտակ ընծայեց Բուռլէի–Հիսարի երկսեռ վարժարանին :

Կպատահինք որ ուրիշ ազդայինք ալ բարեհաճին նպաստել այս վարժարանին , որ արժանաւոր ընթացք մ'ունի եւ բայց աղքատիկ վիճակի մէջ կգտնուի :

ԹՈՒՐԼՈՒՐԵՐ

Երկի երկոյ ժամը մկկին տաեններըը Ուսկիւտար տանուելոյ լուր : Խուռն բազմութիւն եւ անկիւնապես կդիմէին , ձայն , եւ ձայն տեղը որ հրդեհ կպօռար : Ցաւին , բարեբաղդարար այսպիսի դէպք մը չկար , միայն թէ՝ նոյն փողոցի տունեըին մկկուն մէջ ոտայ մը իւր մօրէն ծեծ ուտելով սկսեր է ամենայն ղօռութեամբ պօռալ թէ կրակ կայ :

— Օգուստ տուլմանը մկկկէկ ախանախուռ տուն պտըտելեր է Ցաւիյէ եւ խնուտամբնախկնար կառափարիչ Բահիա եւ Ալտի

— Պրուտային պուտաճին նոյնպէս պատերազմի հրատարակութեան լուրը Պրուտայի կառավարութեան մէջ ատուածուելուն պէս Շերաքի բերքերուն պիտի կվատնէս իմկր է , եւ մկկքանի օրէ հնար որոշ գին մը չունի եղեր :

Այս վիճակը մեծ վշտա կպատճառէ շատերուն : Այս տարի՝ որ յիշեալ բերքը բաւական չափով լրացած կրլլայուն համար շատերը կու լսախանային , գժբաղդարար ներկայ պատերազմին դէպքը պատահելով պրեկէ կրնէ լսուրդին ի գերեւ հանելոյ ամենուն ակնկալութիւնը :

— Երկշաբթի օրը Գաղղիոյ եւ Գաղիերոյի պահապան զօրաց մէջ կռիւ մը պատահելով պաշիերացի հրամանատար մը մեռեր , եւ երկու պաշիերայի վիճուռը գերի առնուեր են :

— Ֆատրիսի եւ Պերլինի գաղղիական դեսպանները իրենց պաշտօնեաներն ձգուրե են , Լէոբոլտ իչխանին լսնդրոյն մէջ չուսով տեղեկութիւն առնելով իրենց կառավարութեան չհաղորդելնուն համար :

— Նաբոլէոն կայսրը , պատերազմի հրատարակութենէն յետոյ , ապահիական թագն մկկերկու հոգիի առաջարկեր է բայց չեն ընդուներ :

— Պատերազմի առեն Աւստրիոյ կառավարութեան չեզոք մնալն ընդունուելը է , ը այդպիսեռարական պատրաստութիւն չընելու պայմանաւ :

— Ցունաստանի կառավարութիւնն ալ ի պաշտօնէ ծանուցեր է թէ՝ պատերազմի առեն չեզոք պիտի մնայ :

— Թրուսիոյ կառավարութիւնը , Գաղղիոյ բրուսիական հպատակայ պաշտպանութիւնը Գաղղիոյ ամերիկեան դեսպանատան եւ հիւպատոսարանաց յանձներ է :

— Գաղղիոյ կառավարութիւնը որոշեր է որ , պաշտօնական լրագրներէն զատ , ուրիշ լրագիրք պատերազմի վերաբերեալ որեւէ լուր չհրատարակեն , որպէս զի օհանգիստ ազատ ըլլան : Այս որոշման հակառակ վարուողը լրագիրք պիտի պատժուին :

— Թրուսիոյ թագաւորն գոհացա-

Նոր Հրամանատար անուանուեր է :

— Տանելմարքայի կառավարութիւնը՝ որ Բրուսիոյ կառավարութենէն ճնշառնալ ըլլալով , կը ուշադրուէր թէ Գերդմիոյ հետ պիտի միանայ եւ պիտի պատերազմի Բրուսիոյ դէմ՝ իւր կարուսած երկիրները ձեռք բերելու համար ։ — Բուսիոյ եւ Անգլիոյ խոստացեր էին որոշեր է չեզոք մնալ եւ այս որոշումն ի պատուոյն հրատարակեր է :

— Անգլիոյ կառավարութիւնն դըլխաւոր պաշտօնեային , երնսթխանայ Ժողովին մէջ հետեւեալ ներկայ վիճակին վրայ հարցման մը պատասխանած առենը՝ ըսեր է թէ՝ — « Բրուսիոյ դէմ Գաղղիոյ բացած պատերազմի խնդիրը պաշտօնեից Ժողովին մէջ կորհրդակցութիւնն առնուելով Գաղղիա անիրաւ պատուեցաւ իմ եւ ընկերակցաց առջեւ. Գաղղիա մեծ պատասխանատուութեան մը տակ ձգած է զինքը , եւ այս պատճառաւ հարկադրած է զմեզ որ չեզոք մնամք , որովհետեւ՝ Խրըմի անցեալ խնդիրին առեն բարեկամ ազգութեանց մէջ հաստատուած դաշնադրութեան մը նայելով , դաշնադրեալ ազգութիւնները մ՛ը որ ալ ըլլայ՝ առանց միւսներուն դիտակցութեան՝ չպիտի կրնայ պատերազմի դուռ բանալ , սակայն Գաղղիա պատերազմին հրատարակութենէն ի՛չ յառաջ եւ ա՛չ ետքը՝ մեզի տեղեկութիւն տուաւ , եւ հետեւաբար երբեք տեղի չձգեց մեր միջամտութեան » :

———

ԱՏՈՒԶԱՐ

Ա.յս մեկ քանի ամիսներուս մէջ Չերքէզ – Ապազա դաղթականաց դողցած անուանունները՝ Նիկոմիդիոյ Բգեչիին Ղանիւքը մեծ մասամբ ձեռք բերուեցան , եւ հիմայ տեղացիք բաւական Հանդստութիւն կկրեն սա կողմանէ , մանաւանդ յոյս ունիմք թէ աւելի պիտի Հանդստանան ըստ որում հիմայ նոր Գայմագամ մը գրուած է Խալըհամիդէյ անուն թաղաքը պէյ մը , որուն երեսէն Չերքէզ ու Ապազա շատ կվախնան կըսեն :

Սակայն չափազանց կցաւինք որ այս ուրախալի դէպքը՝ քաղաքիս նկատմամբ տխուր միճակ մը երեւան բերաւ , որն որ խոր վիրաւորեց բոլոր քրիստոնեայ հասարակութեանց սիրտերը :

Ցիշեալ ձեռք ձգուած անառանձնութեան առթիւ քաղաքիս եկան պահանջեցին կառավարութենէն իրենց կենդանիները՝ Ցաճիկ , Քիւրա եւ Չինկեանէ՝ վճարելով մեկ քնել տալով , ապացուցին իրենները եւ յանձնեցան առին դարձին : Քաղաքիս մօտ Ջինդըքը կոչուած դիւղին ալ քանի մը Ցոյներ եկան , որոնք մեռնացած քանի մը ձիերու համար մեր է , կըսէին , տակաւին Մէճլիսը ատոնց մեկ չըրաւ եւ ձիերը չտուաւ , ոչ ալ հետեւեալ բերած վիճաներնին « Մեսպիւման » չէին այլ Քրիստոնեայ էին : Մէճլիսին քրիստոնեայ անդամները իզուր աշխատեցան հաստատել եւ համոզել թէ այս բանը ազերութեան նոր « Նիզամին » դէմ է եւ անոր սկզբունքին ամենայնիւ հակառակ : Յատկապէս Ապոստոլեան եւ Լօմեր աղաները բացարձակապէս կը պնդեին թէ՝ եթէ տաճիկ վիճաներ չեն բերեր , քրիստոնէից վիրաւորութեամբը ձիերը իրենց չենք իտար :

Քրիստոնեայ անդամները , Հայ . Ցոյն , Բողոքական հեռագրաւ խնդիրը Նիկոմիդիա Բգեչիին վերածեցին : Նա՝ նախ հեռագրաւ եւ ետքը հրամանագիրով հրամայեց որ Ցոյներուն գործը տեւնուի , բայց նորէն մեկ ընող չեզաւ : Խեղճ դիւղացիք իրենց ստիպողական գործքերը ձգած երեք վիճաներն ալ հետերնին 15–20 օր հոս կսպասեն : Եւ վերջապէս Բգեչիը հրաման ըրաւ որ Նիկոմիդիա երթան եւ նայուի գործերնին : Ա.յլ չենք գիտեր թէ որչափ ատեն ալ հոն պիտի անցընեն , եւ վերջապէս ալ գործը ինչպէս պիտի վերջանայ : Եթէ ձիերը նորէն դնէին առանց շատ աւելի դիմելու պիտի ըլլար խեղճ դիւղացիներուն : Ցեւ որ մի եւ նոյն դէպքի մէջ՝ ոմանք առնոյն պիտութեամբ ձեռք ձգեցին իրաւունքնին , իսկ ուրիշները ծանր եւ անառանելի գր-

որավհետեւ առջիններըը՝ Տաճիկ, Բիւբար եւ Զինկեանէ, մահմետական կրօնքը կդաւանէին; իսկ վերջիններըը Յոյն Քրիստոնեայ կրօնքը կդաւանէին:

Կը յուսամք թէ Նիկոմիդիոյ արդարասէր կառավարըը, այս դրկեալ եւ անիրաւեալ խեղճերուն իրաւունքը պաշտպանելէ ետքը, այն ազանիերուն ալ արժան եղած անօրինութիւնը պիտի ընէ:

ԴԻՏԱԿ

ՇԱՊԻԿԻ ՄՕՏԱ.

Փարիզի տիկնայց մէջ այս օրերս նոր մօտա մ'ելլեր է:— Աւակեց մէկքանի հարիւր տարի յառաջ Սպանիոյ Թագուհի մը պատերազմի բանտած ըլլալով ուխտ ըներ է որ իւր գործքվինչեւ որ այն ինչ բերդը Թշնամեայ ձեռքէն չը պրաւէն, ինք իւր կռնակի շապիկը չը հանէ. արդարեւ Թագուհին այս ուխտը կատարեր է. երեք տարիի չափ ժամանակ շապիկը չէ հաներ, որովհետեւ նոյն բերդին առնուիլը այսչափ ժամանակ տեւեր է: Ա.յս շապիկը Սպանիոյ մէջ մինչեւ հիմա ամենայն յարգանօք պահուած է եղեր:

Արդ՝ Փարիզի տիկնայց ամանք հետեւելով Սպանիոյ Թագուհւոյն ըրածին, որոշեր են որ շապիկնին չհոտեն մինչեւ որ բրուսիական զօրայարդիւռելան լուրը չառնեն: Ոմանց այս որոշումն բոլոր իգական սեռին մէջ տարածուելով շատերը սկսեր են հետեւիլ կրկես մօտայի մը:

Ամէն. Ս. Պատրիարք Հօր փոխանորդը. կարապետ վարդապետը հրաժարելով, անոր տեղ ընտրուեր է, փիրզալէմեան արժ. Ղեւոնդ վարդապետը,

Նորին փոխանորդը շատոնց հետէ մեզ ծանօթ ըլլալով կրնամք վկայել Թէ բարեմիտ անձ մ'է. սակայն քանի մը կարծեաց՝ երկար յարմարութիւն չունի այս պաշտօնին, եւ շատ պարագաներու մէջ պիտի չյիշեցնէ հրաժարեալ նախորդը: Նախ առաջներէն չդիտեր որ փոխանորդի մը համար գրեթէ անհրաժեշտ է:

Մեծ. Անդրանիկ վարդանեանի ծարաւանը՝ որ է Զատկնոցը բար Նօթրտամ Զիւմպիւլեւ խանի վերի յարկը Թիւ 24, — տեարակ՝ տանտակ՝ նամակ եւ ուրիշ այսպիսի բաներ մանրատ կերպով ու ժամն գնով կտրադրուին:

ՅԱՑՏՆՈՒԹԻՒՆ ԴԱՂՏՆԱՑ անուն գիրք մը, իբրեւ ընծայեալ Խոջապանի Յովհ. Տէրոյենց, իղին 20 դրչ կծախուի Գիւրքճի խան Թիւ 45 եւ Մէրճան—չարչը Սրապեան գրատունը:

Այս նոր հրատարակութիւնն ալ հարկաւոր ուժանի է: Պատմական լուրջ տեղեկութիւններ եւ ծիծաղաշարժ նկարագրութիւններ կպարունակէ: Տանն եւ երկու գլխոց բաժնուած է, որք են՝ Աղտա որմնադիրք, Նախակրթութիւնք, Ժողմէն ֆրամասոն կըլլայ, Երեկոյեան կերակուր որմնադրաց, Բրուսիայի առպետին դաղանիքը, Գաղանի ընկերութիւն իշխամ, եւայլն:

ՊՈԼԻՓԵՄ կամ ԱՆԴՐԱՆԻԿԱՆ ՀԱՑ ՄԸ անունով նորաստիպ տեարակ մը՝ զոր գրած է մեծարգոյ Մ. Տատիասեան, մայրաքաղաքիս բոլոր գրատաճառաց քով կծախուի իղին 3 դրուշ:

Այս տեարակը՝ իւր խիստ հետաքրքրական պարունակութեան համար՝ արժանի է ընթերցման բոլոր ազգայնոց եւ մանաւանդ պատկառելի հոռոմկականաց, եւ աւելի եւս հասունեանց:

Փունջի վերաբերեալ որ է դիր այսուհետեւ պիտի է ուղղել Զատկնոցեան—Եօթուրա Զիւմպիւլեւ խան վերի յարկ Թիւ 24 սենեակը:

ՏՆՕՐԻՆ ԵՒ ՏԻՐ
Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ
Կ. ՊՕԼԻՍ ՋԻՒՄՊԻՒԼԻԻ ԽԱՆ ԹԻՒ 24: